

NVE
uttalelse@nve.no

Stavanger, 20/12-2021

Hørings svar fra Stavanger Turistforening til Vilårsrevisjon Ulla Førre

Stavanger Turistforening (STF) er en organisasjon med lange tradisjoner i Ryfylkeheiene. Som en konsekvens av Ulla Førre utbyggingen ble tore deler av STF's rutenett lagt under vann, og dagens rutenett langs Blåsjø er i stor grad erstatningshytter som ble oppført etter utbyggingen. Foreningen har 27 500 medlemmer i Sør-Rogaland.

I retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår (2012) leser vi: «Hovedformålet med en revisjon vil være å bedre miljøforholdene i tidligere regulerte vassdrag. Dette må avveies mot formålet med konsesjonen, som er kraftproduksjon. Revisjonsadgangen er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene, blant annet når det gjelder miljø». Vi leser videre at: «Revisjonen gir mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringene».

STF ønsker at revisjonen kan bidra til bedring av vilkårene for både friluftsliv, villrein og andre interesser i området.

Bedre leveforhold for villrein

Ulla Førre er en av fem vilårsrevisjoner som er til behandling eller nær forestående til behandling innenfor villreinområdet i SVR. Ulla Førre var både den siste og største vannkraftreguleringen og den utbyggingen som også har gitt de mest negative konsekvensene for villreinstammen. Da Blåsjø ble etablert, forsvant viktige beite- og kalvingsplasser og sentrale trekkruiter. Så lenge det ikke er is på magasinene, er trekkruiten gjennom Steinbuskardområdet mellom Svartevatnmagasinet og Blåsjø det eneste alternativet for trekk øst-vest. De senere årene har det vært minimal trekkaktivitet øst-vest og villreinen har vært nærmest fraværende i Hjelmelandsheiene.

STF's hytte Storsteinen ligger i denne trekksonen og kan være en potensiell barriere som forstyrrer reinens naturlige trekkmonster. Dette forsterkes ved at det samtidig utøves jakt i området rundt Steinbuskaret. Diskusjonen om tiltak for å bedre villreinens levekår i Blåsjøområdet har pågått helt fra starten av Ulla Førre utbyggingen. STF har gått grundig inn i saken og analysert forskningsresultater og andre fakta. Det foreligger ikke dokumentasjon på at ferdselen som genereres ut fra STF's rutenett er en betydningsfull faktor som hindrer villreinens trekk. Ferdselen i denne delen av rutenettet er så begrenset at det bare i liten grad kan være en medvirkende faktor. Derimot synes det på det rene at det er etablering av de store kraftmagasinene som er hovedårsaken til problemene. Avbøtende tiltak som ikke gjør noe med de store kraftmagasinene vil derfor bare i begrenset grad kunne løse situasjonen. Til tross for dette ønsker STF å spille en konstruktiv rolle gjennom å bidra på de områdene der det er mulig å gjøre tiltak som i sum kan vise seg å ha en positiv effekt.

I styremøte 31.08.2020 vedtok STF følgende: «Stavanger turistforening er opptatt av å holde totalbelastningen av vår virksomhet på naturverdiene så lav som mulig. Foreningen støtter opp under arbeidet med å bedre villreinens levekår. Vi håper at vårt vedtak vil bidra til å utløse andre viktige tiltak for villreinen, som nevnt i sluttrapporten fra GPS merkeprosjektet.

Som ledd i dette vil STF arbeide for en omlegging av rutenettet slik at 3 av 4 ruter som i dag går gjennom den kritiske passasjen mellom Blåsjø og Svartevassmagasinet flyttes:

- *Storsteinshytta fjernes og erstattes av ny hytte litt lengre nord. Ny hytte reduseres i sengekapasitet til ca 16 senger i hovedhytte og 4 i sikringshytte.*
- *Ruta fra Storsteinen til Litle Aurådalen legges over Storsteinsheia, krysser Kvilldal, opp Litle Kvilldal og videre over Auråhorten. Det bør etableres en nødby med vedovn, men uten annen tilrettelegging for overnatting.*
- *Ruta fra Storsteinen til Eidavatn følger traséen mot Litle Aurådalen over Storsteinsheia, og følger deretter dagens trasé.*
- *Ruta fra Storsteinen til Hovatn legges direkte fra ny hytteplassering opp til Sturvassdammen, krysser damkronen og videre opp til dagens trasé.*
- *Ruta fra Storsteinen til Kringlevatn følger i hovedsak dagens trasé. Det vurderes om den opprinnelige stien opp bak Gyvasshytta er gunstigere for villreintrekk enn dagens rute opp Skorpeskaret.*
- *En forutsetning for slik omlegging er at alle nødvendige tillatelser fra grunneiere og offentlige myndigheter innvilges, og at alle tiltakene fullfinansieres, evt. i kombinasjon med spillemidler.*

STF opplever et press fra verneområdestyret i SVR for å legge ned hele hytte- og rutenettet på østsiden av Blåsjø og etablere et nytt rutenett med nye hytter vestsiden av Blåsjø. STF er negativ til dette forslaget. STF kan ikke se at det foreligger faglig dokumentasjon som viser at flytting av rutenettet fra øst til vest vil gi målbart bedre livsvilkår for villreinstammen. Å etablere et nytt rutenett og bygge nye hytter på vestsiden av Blåsjø åpner i tillegg opp for en rekke nye utfordringer som foreløpig ikke er vurdert tilstrekkelig. Dersom faktabaserte og faglige begrunnelser viser at STF's rutenett kan være til skade for de sentrale naturverdier som STF ønsker å bevare, skal STF åpent vurdere å legge begrensning på egen virksomhet for å ivareta dyreliv og andre naturverdier.

Isforhold Blåsjø

Ved en eventuell omlegging av rutenettet, kan det bli aktuelt å legge nye trasséer for skiløpere over Blåsjø. I den forbindelse bør isforholdene på magasinet vurderes, og det bør vurderes å iverksette tiltak for å sørge for sikker ferdsel langs aktuelle traséer over isen vinterstid.

Villreinfond

Hvis resultatet blir at STF må legge om ruter og flytte hytter, mener vi at Ulla Førre må finansiere dette som avbøtende tiltak. Noen aktuelle tiltak er knyttet opp mot Sira-Kvina utbyggingen, men de negative konsekvensene for villreinen er i stor grad et resultat av sumvirkningene av oppdemmingene av Svartevannsmagasinet og Blåsjø. Avbøtende tiltak i dette området bør derfor fordeles mellom de to utbyggingene.

STF støtter initiativet for å etablere et villreinfond som skissert av verneområdestyret for SVR. Verneområdestyret vil be om at Statkraft, i de nye konsesjonsvilkårene for Ulla-Førre, blir pålagt å betale inn til et villreinfond etter mønster fra konsesjonene for Aura og Hemsil som ble gitt ved kongelig resolusjon 21.06.2021. Et slik fond skal brukes til å finansiere nødvendige utredninger og gjennomføring av prioriterte avbøtende tiltak i hele villreinområdet. I likhet med OED og verneområdestyret mener STF at det er et svært viktig prinsipp at villreinområdet blir sett i sammenheng, og at avbøtende villreintiltak blir sett i verk der de har størst effekt. Et villreinfond der alle konsesjonærene i villreinområdet blir pålagt å bidra, vil være en god løsning.

Ferdsl i båt på Sandsavatnet

Sandsa var et av flaggskipene til STF før Ulla Førre utbyggingen, men interessen for hytta og området sank betydelig da Sandsavatnet ble regulert. Månelandskap vår og høst og usikker vinteris var lite attraktivt. De siste årene har det vært en ny giv på Sandsa turisthytte, med et stort frivillig engasjement og utvidet bruk av hytta med leirskole om høsten. Hytta ligger utenfor verneområdet, er lett tilgjengelig til fots og er et sted STF ønsker økt ferdsel. I 2021 investerte STF i 2 nye broer, over Fiskeåna og Valeåna. Som en direkte følge av regulering som gir usikker vinteris, ble det bygget helårsbroer slik at folk har mulighet til å gå på ski inn til hytta om vinteren.

Merkostnadene for to helårsbroer var flere hundre tusen kroner, men søknad om økonomisk bidrag fra Statkraft fikk avslag.

Det er bortimot umulig å sette ut båt i Sandsavatnet når vannet er nedtappet. De mørke feltene med gytje og leire synker man dypt om man prøver å gå der. Foto: Per Henriksen

STF har opplevd det svært krevende å drive hytta sommer og høst i perioder når Statkraft kjører vannet hurtig opp og ned. Transport av varer og mat fraktes med båt over vannet, men ofte er det nesten umulig å bruke båten på grunn av store variasjoner i vannstanden som kan endre seg mye i løpet av et døgn. Med dagens manøvreringsregime er dette blitt et meget stort og uforutsigbart problem for turistforeningen, grunneiere og andre som benytter området i forbindelse med friluftsliv.

Primært ønsker STF at dato for tapping av Sandsavatnet blir utsatt fra dagens reglement (20.august) til 30. september.

Sekundært, dersom endring av dagens manøvreringsreglement ikke er mulig, ber vi om at Statkraft pålegges å opparbeide et båtutslipp med fast dekke som kan benyttes også når vannet er nedtappet. Det må være et båtutslipp som gjør det mulig å sjøsette eller ta i land båter på begge sider av Sandsavatnet.

Tilgang på anleggsveier

STF har en sterk satsing på å få flere familier og nybegynnere på tur, og foreningen tilrettelegger for økt bruk av lett tilgjengelige hytter. Anleggsveiene fra Gullingen og inn mot Blåsjø representerer i utgangspunktet naturinngrep som er negative for friluftslivet. Når veiene først er etablert representerer de dels barrierer for fotturister, men de kan også representere muligheter for å sikre

tilgang til fjellområdene. Hytter som Krossvatn og Vassdalstjørn er eksempelvis, selv om de ligger langt inn i fjellet, relativt lett tilgjengelig fra anleggsveien til Skreivassdammen.

Det er STFs syn av anleggsveier i fjellet i så stor grad som mulig bør beholdes åpne for å sikre at de kan brukes som innfallsporner til fjellet. Som del av vilkårsrevisjonen bør ferdselsregimet for alle anleggsveiene gjennomgås, og de bør åpnes for ferdsel i perioder der det ikke kommer i konflikt med villrein eller andre tungtveiende interesser.

Ved forvaltningen av et ferdselsregime er det viktig med et åpent regelverk med like rettigheter for alle. Konesjonshaver må pålegges å vedlikeholde veiene etter en enkel anleggsveistandard, som et avbøtende tiltak i forhold til friluftsliv. STF støtter SVRs uttalelse om å pålegge konsesjonshaver å brøyte veien til Oddatjørndammen.

STF og andre som driver virksomhet med hytter i fjellområdene bør uansett sikres rett til å bruke veiene for tilsyn og vedlikehold av hytter mm.

Gaukstøljuvet

STF støtter innspillene som har kommet fra Verneområdestyret og Suldal kommune om å etablere ny vintertrassé for å sikre ferdselen i Gaukstøljuvet vinterstid, da mildere vintre og økt vannføring har gjort tilkomsten til Gaukstøljuvet vanskelig og utrygg. I tillegg har veiene som Statkraft har bygget blitt vasket bort av flom. Denne trasséen er en del av STFs turistløype mellom Bleskestadmoen og Jonstølen. Spesielt er dammen ved tunellinntaket i Gaukstølåno et særlig kritisk punkt. Det må anlegges en tryggere ferdselsvei på østsiden av Gaukstølåno.

Mostølområdet

Området rundt den vide, fine stølsmøen er sterkt preget av Ulla-Førreutbyggingen med tørrlagte elveleier i Gaukstølåno, Jonstølåno eller Kyrkjesteinsåno nedenfor bekkeinntakene.

Vi ber om at det vil bli stilt krav om minstevassføring og terskler i Mostølområdet, noe som vil bety mye for naturopplevelsene i dette populære utfartsområdet som også er en viktig innfallspurt til Dyrahaio landskapsvernområde. De siste årene er det gjennomført erosjonssikring og bygging av fangdammer nedstrøms samløpet av Jonstølåno og Kyrkjesteinsåno. På side 78 i revisjonsdokumentet er det foto av disse kulpene med vannspeil. I realiteten er disse kulpene svært ofte tørre da fangdammene ikke holder skikkelig på vannet og i tillegg er fylt opp med løsmasser. I Gaukstølåno er det en terskel med vannspeil, men det er behov for flere.

Utrygg is på Grunnavatnet

Overføringstunnelen mellom Oddatjønn og Saurdal kraftstasjon er ikke tett. Lekkasjen av varmere vatn medfører økt vintervannføring i vassdraget nedstrøms Osatjønn. Konsekvensene av dette er økt erosjon og dårlige isforhold i hele vassdraget. Den økte vintervannføringen gjør det utrygt for skiløpere og andre over Grunnavatnet der STF kvister vinterløypen fra Kjetilstadlia til Stranddalshytta. Langs siden av vannet er det mye stein og ur og krevende å gå på ski. Statkraft må bli pålagt å tette lekkasjen.

Vennlig hilsen Stavanger Turistforening

Preben Falck
Daglig leder

Anne Katrine Lycke
Fagsjef naturforvaltning